

Burgerschap leren bij Duits en Frans

Columns - 14 juni 2018 - Auteur: Marja Verburg

Burgerschapsonderwijs lijkt misschien meer iets voor de lessen maatschappijleer en geschiedenis. Maar tijdens een conferentie voor docenten bleken thema's als democratie en identiteit ook heel geschikt voor de lessen Duits en Frans. Bovendien kan burgerschapseducatie een *boost* geven aan het gemarginaliseerde vreemdetalenonderwijs.

De docenten Duits en Frans die voor de conferentie 'Burgerschap in de buurtalen' naar Amsterdam waren gekomen, leken zelf niet veel fiducie in de toekomst van hun vak te hebben. De middag ging over burgerschapsonderwijs, maar regelmatig kwamen ook hun frustraties over de marginalisering van hun vak aan bod.

De inhoud en indeling van een aantal vakken op de middelbare school wordt de komende jaren herzien. Bij het vreemdetalenonderwijs werd in deze curriculumherziening oorspronkelijk alleen Engels genoemd, maar dat leidde tot protest. Inmiddels heet het betreffende 'leergebied' op de website curriculum.nu 'Engels/moderne vreemde talen', al lijkt dat veel docenten nog steeds niet veel vertrouwen te geven. Ook in de enquête na de conferentie kwam het terug: "We moeten een vuist maken om te voorkomen dat Engels het helemaal gaat overnemen in het curriculum."

Juist burgerschapsonderwijs kan helpen Frans en Duits een extra legitimatie te geven, zegt Trixie Hölsgens van de Onderwijsafdeling van het Duitsland Instituut. "Door het thema burgerschap te omarmen in de lespraktijk, kunnen de vakken Duits en Frans zich steviger verankeren in het curriculum."

Burgerschapsonderwijs in Nederland

Na de aanslagen op het WTC in New York en de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh, besloot de Nederlandse overheid dat scholen aandacht moeten besteden aan integratie, extremisme, multiculturaliteit en sociaal gedrag. Burgerschapseducatie moet scholieren daarom onder meer leren standpunten te formuleren en inzicht geven in eigen en andermans identiteit. Om scholen meer ideeën te geven over hoe het vak burgerschap vorm te geven, kondigde minister Slob van Onderwijs vorige week [een nieuwe wet](#) aan. Daarbij houden scholen wel veel vrijheid.

In Nederland blijken veel scholen nog moeite te hebben met het vak burgerschap. Ze zijn sinds 2006 verplicht daar lessen aan te wijden. Duitsers besteden al sinds de Tweede Wereldoorlog intensief aandacht aan wat daar [Demokratieerziehung](#) heet. Er is een overvloed aan lesmateriaal en instanties die burgers willen scholen tot democraat.

Ook in Nederland is de afgelopen jaren lesmateriaal ontwikkeld. In [workshops](#) kregen de docenten Duits en Frans te zien hoe ze burgerschap in hun lessen kunnen behandelen. Zo toonde de Anne Frank Stichting korte filmpjes van jongeren in Duitsland die in het Duits vertellen over hun ervaringen met discriminatie. Bij de filmpjes zit [lesmateriaal](#), dat direct in de les kan worden gebruikt.

Fanny Heyman - joodse overlevende van de Tweede Wereldoorlog - en Carolien Zimmermann - kleindochter van een Duitse nazi en een Nederlandse verzetsstrijder - vertelden over hun gezamenlijke gastlessen op scholen, waarin ze aan de hand van hun familiegeschiedenis over identiteit en persoonlijke dilemma's spreken. Sophie van Leeuwen, docente Frans, behandelde de genocide in Rwanda en Burundi aan de hand van de roman 'Petit Pays' van rapper Gael Faye. En ook met fotomateriaal, muziek en film kun je leerlingen met andere culturen in contact brengen.

Volgens de deskundigen op de conferentie - onder wie filosoof Maarten Doorman en medewerkers van het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling SLO - is literatuuronderwijs bij uitstek geschikt om scholieren te laten nadenken over thema's als identiteit en diversiteit. Daar plaatste een aantal docenten kanttekeningen bij. Veel leerlingen lopen sowieso al niet warm voor literatuuronderwijs. "We hebben daar al zo weinig uren voor. En dan moeten we ook literaire begrippen behandelen. Dat helpt niet echt om ze enthousiast te maken", zei een docente. "Bovendien hebben scholieren sinds de smartphone veel minder tijd en focus om boeken te lezen", voegde een collega daar aan toe. "Dat merk ik trouwens zelf ook. Ik lees veel minder dan vroeger."

Docenten in Amsterdam lijken genoeg inspiratie te hebben opgedaan om met burgerschap in hun lessen aan de gang te gaan. Ze willen uitwisselingen organiseren, meldden ze na afloop van de conferentie, gastsprekers uitnodigen, vakoverstijgende lessenseries opzetten en met films en muziek aan de slag om leerlingen "kennis van de ander" bij te brengen. Hopelijk komt het met de curriculumherziening ook nog goed.

Marja Verburg was als moderator aanwezig op de [conferentie 'Burgerschap in de buurtalen'](#)

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/26478/burgerschap-leren-bij-duits-en-frans>